

FEDERÁLNÍ
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ
K č.j. 016.091/83-ZPO

Příloha č. 2

~~Práje~~

Výtisk č. : 31

Počet listů: 16

P r o j e v

ministra zahraničních věcí Svazu sovětských socialistických
republik A. A. Gromyka

Sofie, 13. října 1983

Vážení soudruzí,

dovoluji mi, abych především poděkoval bulharským soudruhům
za vřelé přijetí, pohostinnost a dobrou organizaci naší práce.

Dohodli jsme se, že na tomto zasedání společně posoudíme
vývoj mezinárodní situace, především v Evropě, ve světle hodnocení
a závěrů učiněných na pražské poradě politického poradního výbo-
ru a na moskevském setkání vedoucích stranických a státních čini-
telů sedmi socialistických zemí. Naším úkolem v této souvislosti
je vyměnit si názory na další kroky zaměřené na snížení hrozby
jaderné války a na oslabení napětí.

Scházíme se v okamžiku, kdy akce USA a jejich nejbližších
spojenců mínořádně zoslabily situaci v Evropě v celém světě. Někdo
nás musí vážně znepokojovat, že Američané se podle všeho jasně
rozhodli zahájit rozmísťování svých jaderných zbraní středního do-
letu v západní Evropě.

Všichni chápeme, že kdyby se tyto rakety objevily u prahu našeho společného domu, vedlo by to k závažnému narušení vojenské rovnováhy mezi SSSR a USA, Varšavskou smlouvou a NATO, k podkopání strategické stability. Nevyhnutelným důsledkem rozmístění raket by bylo výrazné zhoršení celé mezinárodní situace v příštím období.

Je třeba vzít v úvahu i jiný faktor, který destabilizuje světovou situaci. Američané přistoupili k vytváření nové generace jaderných zbraní, které jsou s to plnit funkce prvního úderu, a rovněž k projektování takových prostředků vedení války, které mohou značně ztížit či dokonce zpochybnit možnost dohovořit se o jejich omezení a snížení.

Dále, socialistické země stále častěji narážejí na to, že USA ve vztazích mezi Východem a Západem uměle vrství jednu komplikaci na druhou a zároveň se vyhýbají posouzení konstruktivních iniciativních kroků našich zemí, jejichž realizace by uvolnila politické napětí.

A nakonec, v různých oblastech světa se stále silněji projevuje snaha Reaganovy administrativy rozšiřovat svou vojenskou přítomnost i hrubé používání vojenské síly proti těm nezúčastněným státům, jejichž politika se Washingtonu nehodí.

Militaristický kurs, do jehož uskutečňování se Spojené státy pokoušejí zatahovat stále hlouběji i své spojence, je velmi nebezpečný.

Faktorem je však i to, že protiválečné hnutí, především v západní Evropě, se stalo silou, s níž tanní vlády nutně musí počítat.

Na Západě si razí cestu myšlenky vlivných, střízlivě uvažujících politiků, kteří vyzývají k odložení rozmístění amerických raket v Evropě, ke zmaření jaderných potenciálů SSSR a USA, ke snížení úrovně vojenské konfrontace mezi NATO a Varšavskou smlouvou. Jejich počet vzrůstá. V Dánsku a v Holandsku je to většina členů parlamentů, v Řecku a ve Švédsku jsou to samy vlády.

Velká skupina sociálně demokratických poslanců Spolkového sněmu NSR ve své známé výzvě J.V. Andropovovi navrhla řadu opatření k jadernému odzbrojení, která maří kurs Washingtonu.

Stále větší politické váhy nabývají vystoupení nezúčastněných zemí proti militarismu a avanturistickým doktrínám jaderné války. Není náhodou, že Reagan ve svém projevu v OSN nezúčastněné země tak podrážděně napadl.

Tak k působení mírumilovné politiky našich zemí připojují svůj vliv i další závažné faktory, jejichž úloha roste. Jsou všechny důvody domnívat se, že závěr pražské Politické deklarace o možnosti překonat nynější nebezpečnou etapu v mezinárodních vztazích plně platí i dnes.

Na co je důležité soustředit hlavní úsilí, aby se tato možnost stala skutečností?

Vidíme úkol ve stupňování úsilí, jež se v naší politice kryjí a jejichž úkolem je působit na ty, kdo jsou odpovědní za určování zahraniční politiky zemí NATO tak, aby vystřízlivěli, dále pomáhat široké veřejnosti na Západě, aby si plně uvědomila nebezpečí Reaganova agresivního kursu, a dát jí impuls k rozhodnějším akcím.

Rozhodně nejvýznamnější politickou akcí v poslední době, jež sledovala tyto cíle, bylo prohlášení J.V. Andropova z 28. září.

Reakce na toto prohlášení jasně ukazují, že tento krok byl včasný a užitečný. S seriózním a realistickým charakteru hodnocení v prohlášení obsažených nebyly nikde vysloveny pochybnosti. Jejich fundovanost je na Západě plně uznávána. Mnozí lidé v západní Evropě si uvědomují, že Reaganova administrativa zašla příliš daleko ve svém nepřátelství k Sovětskému svazu. Tak daleko, že to ohrožuje samy základy mezinárodní bezpečnosti.

Na Západě pochopili i to, že prohlášení J.V. Andropova je také výstrahou těm, koho je třeba varovat. Zároveň se tam ještě jednou přesvědčili, že Sovětský svaz sleduje a bude sledovat svůj principiální mírumilovný politický kurs.

Nyní na sebe soustřeďuje pozornost sovětsko-americké jednání v Ženevě o omezení jaderných zbraní v Evropě. Je to zákonitě - jednání vstoupilo do svého rozhodujícího stadia. Zatím situace na jednání neskýtá mnoho naděje. Naše hodnocení posledních amerických návrhů je známo - je to dosavadní nepřijatelná "prozatímní" varianta.

Takže "pružnost" v Ženevě, které Washington dělal takovou reklamou, je klam, ale praktické opatření k rozmístění raket jsou reálným faktem. Američané nadále postupují podle svého harmonogramu.

My jsme samozřejmě od samého začátku nechovali žádné iluze, chápali jsme, že USA přišly na jednání nikoli s cílem dosáhnout dohody, ale proto, aby si obstaraly politické alibi - chtěly protahovat jednání a zároveň pokračovat v plánech na rozmístění raket.

Sovětský svaz tím, že si na těchto jednáních počíná konstruktivně, přispívá k posílení tlaku na USA ze strany části jejich spojenců, kteří zjevně dávají přednost tomu, aby bylo jednáním dosaženo dohody, před rozmístěním amerických raket v Evropě. Ač země NATO jako celek zatím od svého rozhodnutí z roku 1979 neustupují, ve stanoviscích takových zemí, jako je Dánsko, Belgie, Holandsko, Švédsko existují výrazné nuance. Jsou i příznaky toho, že Reaganovi se nepodařilo překonat kolísání dokonce ani ve vládních krizích NSR. Pro naši práci se Západoevropany jsou tedy určité rezervy. Stojí za to v práci pokračovat.

Za těchto počínání je důležitější než kdy jindy, aby spojenecké socialistické země daly USA pocítit svou společnou odhodlanost postavit se proti jejich nebezpečným plánům. Je třeba, aby ve Washingtonu i v jiných hlavních městech zemí NATO slyšeli, že hovoříme jedním hlasem, aby se přesvědčili, že naše země motivuje jedna snaha, že jednají koordinovaně, pevně a rozhodně. I sebemenší nakošíání v našich řadách může způsobit jen škodu.

Logika politického boje je jednoznačná: kdyby se našim protivníkem podařilo odhalit nějaký nesoulad, viděli by v něm samozřejmě prostor pro manévrování a není pochyby o tom, že by se ho pokusili využít ke škodě společných zájmů zemí Varšavské smlouvy.

Ústřední výbor naší strany opětovně všestranně posuzoval otázku raket středního doletu a má ji neustále na zřeteli. Mohu prohlásit, že pro případ rozmístění amerických raket se uvažuje v několika variantách s ohledem na všechny možné okolnosti o příslušných opatřeních jak v politické, tak i ve vojenské oblasti. Porušení rovnováhy sil, jež by ohrozilo bezpečnost Sovětského svazu a všech spojeneckých států, nedopustíme. Ale úroveň vojenské konfrontace by se ne naší vinou zvýšila se všemi nežádoucími, nebezpečnými důsledky.

Fakticky nedošlo k závažným změnám ani na sovětsko-americkém jednání v Ženevě o omezení a snížení strategických zbraní, jež byla znovu zahájena minulý týden.

Od té doby, co Američané odmítli smlouvu SALT 2, bylo a zůstává jejich stanovisko v podstatě zaměřeno nikoli na zastavení, ale prakticky na pokračování závodů ve zbrojení těmi směry, které Washington považuje pro sebe za výhodné.

Tatož linie je možno pozorovat i v Reaganových návrzích ze 4. října.

Jestliže se Američané pokoušejí buďt dojen, že rozhovory jdou nyní po nové cestě, pak se to dělá proto, aby uklidnili své spojence i veřejné mínění ve vlastní zemi. Je to jen další porce klamání lidí.

Sovětský svaz půjde i nadále svou cestou, bude projevovat pevnost a zároveň pružnost, bude usilovat o dohody, jež by zajišťovaly účinné omezení a radikální snížení celého komplexu strategických útočných zbraní v přísném souladu se zásadou rovnosti a stejné bezpečnosti obou stran. Opakují - v přísném souladu se zásadou rovnosti a stejné bezpečnosti obou stran, zásadou, kterou jsme my všichni bratrské země považovaly jako základ jakýchkoli dohod s neměnným NATO.

O tom, jak se budou jednání dále vyvíjet, vás budeme informovat.

Rozumí se samo sebou, že nenecháme Američany žít v klidu s jejich militaristickými plány: budeme odhalovat faleš jejich stanoviska. A na jakékoli pokusy zvrátit existující vojensko-strategickou rovnováhu příslušně odpovíme.

Linie USA a NATO je překážkou pokroku rozhovorů i ve Vídni. Jak víte, západní účastníci se stále vyhýbají věcnému posouzení komplexu návrhů socialistických států, který byl předložen v létě. Země NATO neúměrně zdůrazňují otázku kontroly a odtrhují ji od hlavního obsahu jednání. Před nějakou dobou v rozhovoru s naším velvyslancem ve Washingtonu Shultz fakticky podmínil dosažení jakékoli dohody ve Vídni tím, že naše země předběžně přijmou stanovisko USA v otázce kontroly. Jak postupovat v této situaci?

Soudíme, že je účelné trvat i nadále na tom, aby západní účastníci jasně odpověděli na hlavní problémy snižování stavu ozbrojených sil a výzbroje. Právě o to také budeme usilovat. USA a NATO chtějí kontrolu bez odzbrojení, ale my hájíme zásadu kontroly odzbrojení.

Život ukazuje, že přes veškeré vyostření současné mezinárodní situace mohou dobře koordinované aktivní akce socialistických zemí přinést kladné výsledky.

Tento závěr potvrzují výsledky madridského setkání. Nebuďte přeháněním, řekneme-li, že socialistické země toto setkání, jak se říká, přitáhly k sobě vlastníma rukama.

Zde není pro nikoho tajemstvím, že dovést toto setkání příznivě k určenému bodu nebylo snadné. Bylo třeba dokázat v každé etapě přesně, realisticky zhodnotit situaci a určit další kroky. Soudě podle výsledků, se to podařilo.

Mezi sebou si můžeme říci: dostali jsme do ruky to, čeho jsme chtěli, že jsme správně odhadli rozvrstvení ve stanoviscích USA a západoevropských zemí. Nyní je dobře vidět, že objevivší se soulad zájmů mezi socialistickými a kapitalistickými evropskými zeměmi, pokud jde o pokračování dialogu mezi Východem a Západem, o zachování plodů uvolňování napětí, se ukázal být faktorem, s nímž Spojené státy nutně musily počítat.

Tedy i v nynějších napjatých podmínkách existují nástroje aktivního působení na USA - jen je třeba jich dovedně využívat. Je ovšem samozřejmé, že tuto dovednost je nutno spojovat s naší seaknutostí, jinak by nemusila mít úspěch.

Všichni souhlasíme s tím, že hlavním výsledkem madridského setkání je samozřejmě rozhodnutí svolat konferenci o opatřeních k upevnění důvěry, o bezpečnosti a odzbrojení v Evropě.

Je to náš společný úspěch; vytrvale jsme tuto myšlenku posouvali kupředu a dosáhli jsme rozumné vzájemně přijatelné dohody se všemi účastníky setkání.

Jak tomu obvykle bývá, když je dobytá nová hranice, vznikají i nové problémy. Aby nastávající konference ve Stockholmu dobře posloužila cílům, které máme na zřeteli, musíme se na ni přirozeně co nejdůkladněji připravit.

Proto podporujeme návrh polských soudruhů, aby se koncem prosince letošního roku nebo v lednu příštího roku ve Varšavě konala schůzka náměstků ministrů zahraničních věcí za účelem výměny názorů a informací o této otázce.

Rozumí se, že hlavní práce nás čeká na samé konferenci ve Stockholmu, ale leccos bude záviset i na tom, jak proběhne přípravné setkání, které bude zahájeno dříve v Helsinkách. Otázky, které se tam budou projednávat, mají sice jako celek organizační charakter, ale obsahují i určitý politický náboj.

Všichni si pamatujeme, jaké obtíže se USA a jejich nejbližší spojenci pokoušeli nabromadit na přípravné schůzce před Madridem. Zkušenosti učí, že na analogickou situaci můžeme narazit i nyní. Musíme na to být připraveni, nadále postupovat koordinovaně, v těsném vzájemném kontaktu. Na to jsou také zaměřeni naši představitelé, kteří odjíždějí do Helsinek.

V boji za zvrát k lepšímu ve vývoji světových událostí disponují socialistické země velkými aktivami - širokým komplexním programem realistických konstruktivních iniciativ vytyčených v pražské Politické deklaraci, jakož i v řadě dalších společných i jednotlivých vystoupeních našich států.

Ona široká kladná odezva, kterou tyto iniciativní kroky vyvolaly v politických a veřejných kruzích v mnoha zemích celého světa, svědčí o tom, že existují možnosti dalšího zesílení naší mírové ofenzívy.

Hovoří o tom i to, s jakým souhlasem přijalo veřejné mínění návrhy, které přednesl Sovětský svaz na 38. zasedání Valného shromáždění OSN, na odsouzení jaderné války, na zmrazení jaderných zbraní, na uzavření smlouvy o zákazu použití síly v kosmickém prostoru a z kosmu vůči Zemi.

Je důležité počínat si tak, abychom stavěli vlády členských zemí NATO do podmínek, v nichž by pro ně bylo obtížnější vyhýbat se konstruktivní odpovědi na naše iniciativy. Proto se jeví jako správné, že v návrhu komuniké z našeho zasedání se zdůrazňuje nutnost co nejrychlejšího věcného společného posouzení těchto iniciativ na příslušných jednáních za účasti zainteresovaných států.

V boji na mezinárodní aréně stavíme na důležité místo práci na prosazování společného návrhu účastnických států Varšavské smlouvy, aby se zeměmi NATO byla uzavřena smlouva o vzájemném nepoužití vojenské síly a o udržování mírových vztahů. Doba, která uplynula od okamžiku, kdy byl tento návrh vytyčen, ukazuje, že návrh pevně pronikl do vědomí veřejnosti, širokých politických kruhů.

Z důvodů, o nichž se obšírně hovořilo na našem minulém zasedání, je správné považovat úkol prosazování návrhu na uzavření této smlouvy za úkol dlouhodobý, vypočítaný na perspektivu. Jak vyrozumíváme, je to náš společný přístup.

Hlavní cíle, které si vytyčujeme v dané etapě, spočívají v tom, abychom soustřeďovali pozornost na naši společnou iniciativu, objasňovali konstruktivnost jejího obsahu, prohlubovali představy o ní a zároveň čelili zaujatému přístupu a pokusům stavět umělé překážky do cesty k její realizaci.

Hlavní důraz samozřejmě klademe na práci se zeměmi NATO. Jeou důvody soudit, že i náš vliv má podíl na tom, že tento blok nemá dosud rozhodnut přímo odmítnout návrh na smlouvu. Na rozdíl

od USA, Anglie a některých dalších zemí NATO, Dánsko, Belgie, Řecko, Turecko a Španělsko o něj projevují zájem. To vše stojí za to vzít v úvahu v další práci.

Pozoruhodný je vztah NSR k našemu návrhu. Je to vidět z vám známého Genscherova dopisu k členům strany, v jejímž čele stojí; v tomto dopise v zásadě podpořil, byť s výhradami, myšlenku smlouvy.

Musíme se společně zamyslet nad tím, jak co nejlépe využít námět smlouvy na konferenci ve Stockholmu, jaké místo tam může zaujmout. Naši náměstci budou mít možnost posoudit to ve Varšavě. Domnívám se, že vcelku je třeba vést věci tak, aby náš společný návrh i nadále zaujímal odpovídající místo v aktuální mezinárodní situaci.

Nyní bych vás rád informoval o některých momentech ve vztazích Sovětského svazu s jednotlivými velkými západními státy.

V posledních 10-15 letech, jak víte, byla ve vztazích mezi SSSR a USA jak období aktivizace spolupráce, tak i méně příznivé časy. Ale takové politické napětí jako nyní se nevyskytlo už dlouho.

Americká administrativa si v řadě případů počíná vyzývavě. Propaganda na naši adresu, na adresu socialistického společenství, překonala všechny rekordy cynismu a lživosti.

Jeden čas činil Washington nářky na možné kroky směrem ke zlepšení vztahů, navrhoval jednání o dopravě, výměně konzulátů, kulturní spolupráci atd., ale nyní o tom všem mlčí.

Provokací velkých rozměrů, kterou rozpoutaly zprávy o složkách USA v souvislosti a s využitím případu jihokorejského letadla, hodnocíme jako další akci vedoucí k dalšímu zhoršení vztahů.

V tomto kontextu posuzujeme i chování Shulize v době svého setkání s ním v Madridu. V odpověď na návrh projednat životně důležité a aktuální problémy - především omezení a snížení jaderných

zbraní v Evropě a strategických útočných zbraní - nenašel Shultz nic podstatného, co by řekl. Zato překypoval zlostnými výpady proti Sovětskému svazu a dalším socialistickým zemím, neslučitelnými s všeobecně přijatými normami mezinárodního styku. Bylo nutno odkázat ho do příslušných mezí.

Náš přístup ke vztahům s USA je zásadní: i nyní jsme pro zlepšení a udržování klidných, vzájemně výhodných vztahů. Ale proti jakýmkoli nepřátelským intrikám proti Sovětskému svazu a zemím socialistického společenství jsme se stavěli a budeme stavět rozhodně na odpor. To jsme dali Washingtonu jasně na srozuměnou.

Několik slov o našich vztazích s NSR. Vláda této země neskrblí ujišťováním, že prý vše, co řekl v Moskvě kancléř Kohl o úmyslech zlepšovat vztahy s SSSR, zůstává v platnosti. Pokoušejí se nás přesvědčit o tom, že otázka raket prý nemusí být ve vztazích mezi Sovětským svazem a NSR rozhodující.

Máme v tomto směru jiný názor: svou podporou plánů USA na rozmístění raket středního doletu Bonn ruší svá vlastní ujišťování. Musí se to nutně projevovat stále negativněji na sovětsko-západoněmeckých vztazích. Nedávno jsme se v této souvislosti speciálně obrátili na H. Kohla.

Oficiální stanovisko Bonna zdaleka neodráží náladu veřejného obyvatelstva země. Jak je vám známo, po určitou dobu průzkumy veřejného mínění v NSR jasně ukazují, že téměř tři čtvrtiny obyvatelstva této země se staví proti rozmístění raket. Je všeobecně známo, že tyto průzkumy poskytují vždy objektivní obraz, ale jsou-li určité náiaady v zemi silné a stálé, projeví se to i tímto způsobem.

Z chování Kohlovy vlády je vidět, že sice přistupuje na rozmístění amerických raket ve své zemi, ale zároveň by si přála snížit záporné důsledky, které pro ni z tohoto kroku vyplývají.

Zásadní linie, na níž se naše země dohodly - udržovat NSR na pozici respektování smluv uzavřených se socialistickými státy - zůstává samozřejmě plně v platnosti i v nynějších podmínkách. Je to krajně důležitý směr naší zahraniční politiky a považujeme ho za správný.

Říkáme bonnské vládě, že jestliže věci dojdou až k rozmístění raket, budeme to považovat za nepřátelský akt zásadního významu, který by byl v přímém rozporu s duchem i literou moskevské smlouvy a nutně by vedl ke zhoršení vztahů se Sovětským svazem.

V dalším boji proti jaderným plánům NATO je důležité budovat vzájemné porozumění s těmi silami v NSR, které se staví za mírou Evropy. Vyvíjíme odpovídající činnost v tomto směru a víme, že ji vyvíjejí i naši přátelé, a to je velmi dobře.

Politická linie Francie v poslední době u nás, a zřejmě i u vás, nutně musila vyvolávat pochybnosti. Vedoucí činitelé této země mnoho hovoří o tom, že Francie provádí nezávislou zahraniční politiku. Ve skutečnosti je tu zjevně možno pozorovat ústup od oné vcelku samostatné linie, kterou Francie sledovala dříve. I ohledů na Američany je nyní o něco více.

Avšak při všech klikatostech ve francouzské zahraniční politice existují určitá možností pro další práci vůči Francii. Z našich nedávných setkání v Paříži vzniká dojem, jako by francouzští vedoucí představitelé byli znepokojeni zhoršením mezinárodní situace. Vypadá to, že Francouzi by si přáli určitého vyrovnání směrem k lepšímu bilaterálnímu vztahům se Sovětským svazem, a to nejen ekonomickým, ale i politickým. Sarozřejmě jsme pro takový vývoj událostí. Uvidíme, jak daleko bude moct Paříž opravdu jít.

Krátce o našem hodnocení situace v řadě výbušných oblastí.

Jestliže v duchu přehlédneme vše, co dělá Reaganova administrativa od svého příchodu k moci na Blízkém východě, je jasně vidět, že Spojené státy, opírajíce se o vojenskou sílu a tu či ondu i za použití zbraní, se snaží tažy upevnit na desetiletý dopředu své okupantské pozice.

V Libanonu se jím už podařilo - je vám známo, jakou cenu za to musili zaplatit Arabové - dosáhnout k moci takové síly, s níž USA a Izrael nahlázejí společný jazyk. Ostrému tlaku je nyní vystavena Sýrie, která se snad nejaktivněji staví na odpor proti agresi.

Vcelku jsme si pevně vytvořili tento názor: Američanům se hodí, aby perspektiva komplexního řešení zůstávala za obzorem.

Bičem Arabů zůstává jejich roztržštěnost, kterou USA a Izrael obratně inspirují a rozněcují. Novým momentem, který oslabuje boj Arabů, se stalo zesílení rozporů v palestinském hnutí odporu a rozdílnosti názorů mezi Arafatem a Sýřany.

Naším úkolem zůstává pomáhat Arabům překonávat jejich rozpory, sjednocovat je na platformě společného boje proti imperialistmu USA a izraelské agresii, povzbuzovat pokrokové a vůči nám přátelské arabské země, aby aktivněji usilovaly o dosažení těchto cílů. Stejně jako dříve je samozřejmě důležité pevně podporovat Sýrii.

Ve Střední Americe a v Karibské oblasti, stejně jako na Blízkém východě, sázejí USA především na vojenskou sílu. Je to nástroj, s jehož pomocí se pokoušejí zlomit historickou tendenci národního a sociálního osvobození středoamerických zemí, zba- vit je práva kráčet cestou svobodného, nezávislého rozvoje.

Své útoky USA zaměřují v první řadě proti Kubě, Nikaragui a demokratickým revolučním silám Salvadora.

Všestranná pomoc spojeneckých socialistických zemí Kubě je poskytována na stabilních základech. Snažíme se rovněž maximálně uspokojit potřeby nikaragujských přátel. I to je nyní konstantou naší politiky.

Přesvědčivé odhalování politiky USA ve Střední Americe a v Karibské oblasti je stejně jako dříve důležitým cílem naší diplomacie a zahraničněpolitické propagandy. V práci v tomto směru si plně zachovává svou aktuálnost návrh nerozšiřovat sféru působnosti NATO a Varšavské smlouvy na Asii, Afriku a Latinskou Ameriku.

Reaganovu politiku ve Střední Americe zdaleka nepodporují všichni západoevropští spojenci. S výhradami proti ní vystupují zejména ty vlády, kde jsou u moci sociálně demokratické a socialistické strany. I v samé Střední Americe je celá řada států, jako

např. členové "skupiny Contadora", které vystupují proti imperiálnímu kursu USA. To je další rezerva, které můžeme aktivně využít.

USA zesilují svůj tlak i na jihu Afriky. Jako hlavní cíl svého úderu si tam vybrali Angolskou lidovou republiku.

Jako hlavního faktoru destabilizujícího situaci v této zemi je využíváno prozápadní seskupení UNITA, které Washington a Pretorie přeměnily v sílu, mající značný vojenský význam. Situace v Angole je dosti vážná. Jsou ohrožena její nejdůležitější hospodářská a správní střediska.

Vláda Angoly v čele s dos Santosem přijímá opatření, ale potřebuje pomoc našich zemí. Je nutná podpora po všech liniích: vojenské, politické, diplomatické, hospodářské aj. Sovětský svaz podle svých možností takovou pomoc poskytuje a doufá, že ostatní spojenké socialistické země budou v tomto pro Angolu obtížném okamžiku postupovat v souladu se svými možnostmi stejně.

Jako obvykle podáme stručnou zprávu o našich vztazích s Čínou. Dochází k určitým menším posunům příznivým směrem, ale jen v jednotlivých oblastech - v obchodě, v kulturní výměně, ve sportovních stycích. Činit závěr o nějakém podstatném zlepšení sovětsko-čínských vztahů bylo by předčasné.

Mohu prohlásit, že v září byl v Číně na pozvání ministerstva zahraničních věcí ČLR náměstek ministra zahraničních věcí SSSR. Konala se výměna názorů, v jejímž průběhu čínští představitelé prohlásili, že ČLR a SSSR se shodují v některých bodech jednotlivých mezinárodních problémů, jako je například podpora boje arabského a palestinského lidu za nezávislost, korejského lidu za mírové sjednocení země a odchod amerických vojsk z jižní Koreje, jakož i boje zemí Střední Ameriky za nezávislost, svrchovanost, proti zahraničnímu vměšování.

Zároveň však čínští představitelé stejně jako dříve trvali na svém chybném hodnocení příčin a zdrojů mezinárodního napětí a rovněž na známých nepřijatelných požadavcích, týkajících se zájmů Vietnamu, Kamboče, Mongolska a Afghánistánu.

Před týdnem začalo v Pekingu třetí kolo politických konzultací. Uvidíme, jak se bude situace vyvíjet.

Politický dialog s Čínou považujeme za užitečný a budeme v něm pokračovat.

Na závěr ještě několik slov o jednom důležitém problému. Jsou všechny důvody s uspokojením konstatovat, že v poslední době, zejména po poradě politického poradního výboru v Praze v lednu 1983, se stává stále intenzivnější a produktivnější mnohostranná pracovní politická spolupráce v rámci našeho spojení.

Užitečnou úlohu hrají konzultativní setkání na úrovni náměstků ministrů zahraničních věcí. Rozhodně je to možno říci o dvou takových setkáních, která už proběhla v letošním roce - v Bukurešti před rozhodující fází madridského fóra a v Berlíně o otázce dalšího prosazování našeho společného návrhu ohledně uzavření smlouvy mezi zeměmi Varšavské smlouvy a NATO o vzájemném nepoužití vojenské síly a o udržování mírových vztahů.

Nyní je plánováno ještě jedno pracovní setkání na téže úrovni - bude věnováno přípravě stockholmské konference o opatřeních k upevnění důvěry a bezpečnosti a o odzbrojení v Evropě. Jsme přesvědčeni, že i toto setkání přinese užitek.

Plně pověřením politického poradního výboru uložili jsme na svém minulém zasedání expertům úkol vypracovat návrhy na jednání se zeměmi NATO o otázkách zbravení Evropy chemických zbraní a nezvyšování a následném snižování vojenských výdajů. O kolektivním vypracování těchto dvou nových iniciativ se jednalo i na setkání vedoucích stranických a státních činitelů našich zemí v Moskvě.

Jsme toho názoru, že příslušné pracovní skupiny vypracovaly dobrá koordinovaná doporučení a že je účelné je schválit a pak je příslušně transformovat ve výzvě státům NATO jménem všech účastnických států Varšavské smlouvy.

Jak si všichni pamatujeme, výbor ministrů zahraničních věcí má ještě jeden úkol od politického poradního výboru - prosazovat

návrhy o úkolech a způsobu práce spojeného sekretariátu, jakož i o dalších otázkách pracovního mechanismu spolupráce v rámci Varšavské smlouvy.

Byla nám předložena zpráva obsahující koordinovaná doporučení, která zakotvují a upřesňují vzniklou praxi. Chtěl bych konstatovat, že jedno z těchto doporučení počítá s tím, že v budoucnosti, jak se budou dále hromadit praktické zkušenosti, bude účelné vracet se k otázce našeho pracovního mechanismu. To je samozřejmě správný přístup, vytvářející perspektivu dalšího zdokonaňování forem a metod práce uvnitř spojení.

Je zřejmé, že výbor ministrů zahraničních věcí by měl koordinovaná doporučení ohledně spojeného sekretariátu a pracovního mechanismu předložit příští poradě politického poradního výboru k definitivnímu schválení.

Jak je vidět, praxe přípravy některých našich společných iniciativ na úrovni expertů se osvědčuje.

Koordinovaně a efektivně funguje, podle našeho názoru, mechanismus přípravy a odsouhlasení návrhů závěrečných dokumentů politických orgánů našeho spojení - politického poradního výboru a výboru ministrů zahraničních věcí.

Vcelku, soudruzi, všichni vidíme, že spojení socialistických států, jež se spojily ve Varšavské smlouvě, je živý, rozvíjející se organismus. Jeho role ve světových záležitostech neustále roste a poroste i nadále. To je naše společné velké aktívum v boji za mír a bezpečnost na Zemi.

Soudruzi! V boji za obranu zájmů míru a socialismu, proti silám reakce a agrese postupují naše země ruku v ruce v těsné jednotě. V nynější neklidné době, kdy se vinou imperialismu prudce zostřila mezinárodní situace a vzrostla hrozba jaderné katastrofy, naše strany a země zvyšují soukromost svých úsilí, ještě více upevňují pouta přátelství a spolupráce.

Neochvějná odhodlanost spojeneckých zemí, uvádět pevně a důsledně do života mírumilovnou zahraničně politickou linii, a jejich bratrská seknutost násobí jejich možnosti pozitivně a jejich bratrská seknutost násobí jejich možnosti pozitivně ovlivňovat vývoj světových záležitostí a jsou spolehlivou zárukou dalších úspěchů naší společné věci.